

Obsah

(1) Úvodní kapitola: jestliže – pak / 7

Co obnáší pojem »vlastní národ«? / 8

Jsem lékař se zájmem o vztah lidského mozku a chování / 8

Bio-psycho-sociální model člověka a jeho možné užití / 8

První důvod / 10

Druhý důvod / 11

Jestliže – pak / 11

Byl bych rád, kdyby tuhle knížku četli mladí lidé,
učitelé, všichni, komu není osud českého národa lhostejný / 12

Proč si to necháme líbit? Proč někdo něco neudělá? / 14

Třetí důvod / 17

Na závěr ještě jedno poselství / 18

Prameny / 19

(2) Otázky Huberta Gordona Schauera / 21

Jestliže – pak / 21

Na co se zeptal? / 21

Prameny / 25

(3) Projev Reinharda Heydricha / 27

Jestliže – pak / 27

Co Reinhard Heydrich řekl? / 27

Projev Reinharda Heydricha / 29

Jde o zdroje / 40

Přitom vůbec nemusí jít o přímou genocidu / 41

Nejhorší možný scénář české budoucnosti / 42

Prameny / 44

(4) Osobnost, stereotypy, národy / 45

Jestliže – pak / 45

Sebe poznáváme dobře, národy hůře / 45

Lidská osobnost / 45

Osobnost, geny, prostředí / 48

Osobnost – stavba a funkce mozku / 49

Rysy osobnosti v různých kulturách / 50

Stereotypy / 50

Od osobnosti k národním stereotypům: názor se odlišuje od skutečnosti / 50

Přirozený experiment / 52

Rusové / 52

Evropané / 54

Západ a Dálný východ / 54

Prameny / 55

(5) Můj vlastní národ / 59

Jestliže – pak / 59

Můj vlastní národ / 59

Ethnos a demos / 60

Národní charakter a identita / 61

Česká národní identita / 64

Prameny / 67

(6) Evoluční příčiny rozmanitosti lidského chování / 69

Jestliže – pak / 69

Mayrova úvaha / 69

Nejdřív několik základních pojmů / 69

Příklady: dětský pláč, kooperativní chování, lidské uvažování / 70

Čtyři Tinbergenovy otázky / 71

Příklad užití čtyř Tinbergenových otázek / 72

Základní příčiny / 72

Bezprostřední příčiny / 72

Současné modely jsou složitější / 73

Šest současných modelů / 74

Evoluční psychologie / 76

Psychologické adaptace / 78

Ověřování / 79

Evoluční psychologie – geny a prostředí / 81

Následný vývoj čtyř původních principů evoluční psychologie / 82

Současné hodnocení evoluční adaptovanosti a gradualismu / 83

Současné hodnocení masivní modularity / 84

Současné hodnocení univerzality lidské nátury / 85

Lidská behaviorální ekologie / 86

Kulturní evoluce a teorie koevoluce geny–kultura / 86

Prameny / 87

(7) Altruismus / 91

Jestliže – pak / 91

Hypotéza: jeden z důvodů (nikoli jediný), proč v současnosti jsme, kdo jsme / 91

Stačí uvážit / 93

Pocity rozšířené v populaci České republiky / 94

Podstatná část české populace však tyto pocity nemá nebo si je nepřipouští / 97

Renanův výrok / 97

Altruismus a jeho kořeny / 98

Biologický altruismus / 99

Altruismus se tedy v přírodě netýká výlučně příbuzných / 101

Lidský altruismus / 101

Altruistické trestání / 103

Altruistické odměňování / 104

Silná reciprocita / 104

Simonova teorie sociální selekce a úspěšného altruismu / 105

Averze vůči nerovnosti / 107

Reciproční poctivost / 107

Evoluční kořeny / 107

Odlišný výklad / 108

Prameny / 109

(8) Kooperace / 113

Jestliže – pak / 113

Lidská kooperace / 113

Vývoj kooperace je popisován pěti pravidly / 114

Čím se lidská kooperace odlišuje od kooperace jiných druhů? / 116

Sociální dilemata / 118

Dubreilhova hypotéza / 118

Testování v terénu / 119

Trestání druhou a třetí stranou / 120

Kritika / 121

Prameny / 121

(9) Ženy a muži / 125

Jestliže – pak / 125

Ženy a muži, Česká republika, 1993–2011 / 125

Některé rozdíly stavby a funkce ženského a mužského mozku / 129

Učení a paměť / 131

Emoce, empatie / 135

Bolest / 135

Agrese / 137
Prožitek krásy se u žen a mužů odlišuje / 138
Menší podíl žen v exaktních disciplínách / 139
Ekonomické a sociální rozhodování / 140
Hypotéza genderové podobnosti / 140
Prameny / 142

(10) Děti a rodiče / 147

Jestliže – pak / 147
Děti / 147
O tom, co by snad povinně měli vědět všichni existující a možní rodiče / 149
Mateřství je hluboce vývojově ukotvené / 150
Systém orientace a systémy poznávání / 150
Intuitivní rodičovství / 152
Vazba / 152
Typ vazby se projevuje celoživotně / 156
Význam obousměrné vazby (attachment) matka–dítě / 157
Rozšířená vazba / 158
Prameny / 158
Dospívání / 161
Vývoj mozku v adolescenci / 162
Kontrola poznávacími funkcemi / 163
Zpracovávání afektivních a sociálních informací / 164
Systém motivace a odměny / 166
Prostá otázka na závěr / 166
Prameny / 167

(11) Inteligence a vzdělání / 171

Jestliže – pak / 171
Studenti a absolventi vysokých škol v roce 2010 / 171
Předpoklad a úvaha / 172
PISA 2000–2009 / 174
PISA 2012 / 175
Výroční zpráva České školní inspekce 2012/2013 / 176
Co je inteligence? / 179
Odkud se inteligence vzala? / 180
Primáti / 180
Psychometrické vlastnosti inteligence / 182
Inteligence a neurověda / 183
Prameny / 185

(12) Tvořivost / 189

Jestliže – pak / 189

Minulost / 189

A co třeba počet patentů? / 190

Tvořivost / 195

Torranceův test a investiční teorie tvořivosti / 196

Dědičnost a gender / 196

Tvořivost a inteligence / 197

Existuje tvořivá osobnost? / 198

Funkční systémy mozku a genetické podklady / 198

Tvořivost a duševní onemocnění / 199

Meze tvořivosti / 200

Prameny / 201

(13) Mocenská a majetková nerovnost jako kulturní nika / 205

Jestliže – pak / 205

Tvorba nik / 205

Lidská tvorba nik se tedy podílí na lidské evoluci / 207

Deset důvodů vzniku a vývoje sociální stratifikace / 207

Mocenská a majetková nerovnost jako kulturní nika / 208

Prameny / 214

(14) Nezaměstnanost, chudoba a stres / 217

Jestliže – pak / 217

Chudoba / 217

Nezaměstnanost / 219

Stres v práci / 222

Děti ohrožuje ekonomický stres jejich rodičů / 223

Socioekonomický status / 224

Glasgow a Ostrava / 225

Povaha stresu / 226

Nový pojem: alostáza a alostatická zátěž / 228

Alostáza a plasticita mozku / 228

Mechanismus stresu / 230

V průběhu života ovlivňuje stres mozek různým způsobem / 231

Stres a pracovní paměť / 232

Stres a onemocnění / 233

Odpověď na stresující podněty je tlumena jedním typem meditace / 234

Prameny / 234

(15) Závislosti / 241

Jestliže – pak / 241

Jednoduchý údaj agentury Bloomberg / 241

Spolehlivost údajů / 242

Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2012 / 245

Nadváha a obezita / 247

Společenské náklady / 248

Patologické hráčství / 248

Proč vlastně lidé pijí alkohol, užívají drogy a kouří tabák? / 249

Prameny / 252

(16) Psychopati: neúspěšní a úspěšní / 255

Jestliže – pak / 255

Psychopatie / 255

Příčiny / 258

Stavební a funkční odchylky mozku / 259

Psychopati úplní a neúplní / 260

Psychopatie a machiavelismus / 261

Kde se vzali? / 262

Na psychopatii se významně podílí dědičnost / 263

Teorie životní historie / 263

Teorie vyvažujícího výběru / 266

Následná hypotéza vysvětlující psychopatii / 268

Úspěšní psychopati / 269

Prameny / 273

(17) Náboženství a církve / 279

Jestliže – pak / 279

Populace České republiky: podíly věřících / 279

Církevní restituce / 280

Církve, víra, morální chování / 281

Povaha, vznik a vývoj náboženství / 282

Evoluce religiozity / 283

Chceme-li porozumět náboženství / 284

Normální poznávací procesy mohou vytvořit mimořádné »agenty« / 285

Proměna »agentů« do nadpřirozených bytostí / 286

Úspěšný pojem boha a Dův problém / 287

Víra a oddanost / 288

Z toho plyne předpověď / 290

Shrnuto / 291

Non-religiozita / 292
Heritabilita religiozity / 294
Děti, adolescenti, raná dospělost / 294
Vztah religiozity a inteligence měřené inteligenčním kvociem / 295
Evoluční hypotézy ateismu / 296
Co říci závěrem? / 299
Prameny / 300

(18) Právice a levice / 305

Jestliže – pak / 305
Politická právice a levice / 305
Konzervatismus / 306
Liberalismus / 307
Meze současného poznání / 307
Američtí konzervativci a liberálové / 309
Genetický podklad / 309
Neurofyziologické rozdíly / 311
Vpřed – stop! / 312
Citový výraz v pozorované tváři / 312
Sdílená pozornost / 313
Přibliž se! Uteč! / 313
Zkoumání nových podnětů a ochota riskovat: experiment s »fazolemi« / 314
Pocit čistoty / 315
Úspora duševní námahy / 316
Politická ideologie jako motivované sociální poznávání / 317
Evolučně-psychologický pohled / 318
Prameny / 319

(19) Optimismus / 321

Jestliže – pak / 321
Optimismus a pesimismus / 321
Možné evoluční kořeny / 322
Cestování v čase / 323
Představa pozitivní budoucnosti / 324
Dokáže optimismus měnit skutečnost? / 325
Jsem optimista / 326
Prameny / 328

(20) Smysl českých dějin? / 331

Jestliže – pak / 331

Spor o smysl českých dějin / 331

Spor o metodologii / 332

Jan Žižka / 332

Bitva u Lipan / 335

Spor o smysl / 336

Postoj T. G. Masaryka / 336

Postoj J. Kaizla / 338

Postoj J. Pekaře / 339

Úvaha o metodologii / 340

Prostý příklad / 341

Historie jako konstrukt / 342

Úvaha o smyslu neboli jak dál? / 343

Nikou lidského druhu je kultura / 344

Prameny / 348

Poznámky / 351

1. Úvodní kapitola: jestliže – pak / 351

4. Osobnost, stereotypy, národy / 355

5. Můj vlastní národ / 356

6. Evoluční příčiny rozmanitosti lidského chování / 356

7. Altruismus / 365

8. Kooperace / 387

9. Ženy a muži / 388

10. Děti a rodiče / 388

13. Mocenská a majetková nerovnost jako kulturní nika / 389

15. Závislosti / 390

16. Psychopati: neúspěšní a úspěšní / 391

17. Náboženství a církve / 396

19. Optimismus / 400

20. Smysl českých dějin? / 400

O autorovi / 419